

UJEDINJENE NACIJE

OPŠTA DEKLARACIJA O PRAVIMA ČOVJEKA

UVOD

Pošto je priznavanje urođenog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice temelj slobode, pravde i mira u svijetu;

pošto je nepoštovanje i preziranje prava čovjeka vodilo varvarskim postupcima, koji su vrijeđali savjest čovječanstva, i *pošto* je stvaranje svijta u kojem će ljudska bića uživati slobodu govora i vjerovanja i biti slobodna od straha i nestašice proglašene kao najviša težnja svakog čovjeka;

pošto je bitno da prava čovjeka budu zaštićena pravnim sistemom kako čovjek ne bi bio primoran da kao krajnjem izlazu pribjegne pobuni protiv tiranije i ugnjetavanja;

pošto je bitno da se podstiče razvoj prijateljskih odnosa među narodima;

pošto su narodi Ujedinjenih nacija u Povelji ponovo proglasili svoju vjeru u osnovna prava čovjeka, u dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti i ravnopravnosti muškarca i žene i *pošto* su odlučili da podstiču društveni napredak i poboljšaju životni standard u većoj slobodi;

pošto su se države članice obavezale da u saradnji s Ujedinjenim nacijama obezbijede opšte poštovanje i primjenu čovjekovih prava i osnovnih sloboda;

pošto je opšte shvatanje ovih prava i sloboda od najveće važnosti za puno ostvarenje ove obaveze;

GENERALNA SKUPŠTINA

Proglašava

OVU OPŠTU DEKLARACIJU O PRAVIMA ČOVJEKA kao opšti ideal koji terba da postignu svi narodi i sve nacije da bi svaki pojedinac i svaki organ društva, imajući ovu Deklaraciju stalno na umu, težili da učenjem i vaspitanjem doprinesu poštovanju ovih prava isloboda i da bi postepenim nacionalnim i međunarodim mjerama bilo obezbijeđeno njihovo opšte i stvarno priznanje članica, tako i među narodima onih teritorija koje su pod njihovom upravom.

Član 1.

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću i treba jedni prema drugima da postupaju u duhu bratstva.

Član 2.

Svatom pripadaju sva prava i slobode proglašene u ovoj Deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, religije, političkog ili svakog drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti. Dalje, neće se praviti nikakva razlika na osnovu političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili teritorije kojoj neko lice pripada, bilo da je ono nerazvijena, pod starateljstvom, nesamoupravna, ili da se nalazi pod kojim drugim ograničenjima suverenosti.

Član 4.

Niko ne smije biti držan u ropstvu ili potčinjenosti: ropstvo i trgovina robljem zabranjeni su u svim oblicima.

Član 5.

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili svirepom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.

Član 6.

Svako ima pravo da svugdje bude priznat kao pravni subjekt.

Član 7.

Svi su pred zakonom jednaki i imaju pravo bez ikakve razlike, da ih zakon jednako štiti. Svi imaju pravo na jednaku zaštitu protiv bilo kakve diskriminacije kojom se krši ova Deklaracija i protiv svakog podsticaja na ovakvu diskriminaciju.

Član 8.

Svako ima pravo da ga nadležni nacionalni sudovi efikasno štite od djela kršenja osnovnih ljudskih prava koja su mu priznata ustavom ili zakonom.

Član 9.

Niko ne smije biti proizvoljno uhapšen, pritvoren ili protjeran.

Član 10.

Svako ima potpuno jednako pravo na pravično i javno suđenje pred nezavisnim i nepristrasnim sudom koji će odlučiti o njegovim pravima i obavezama, i o osnovanosti svake krivične optužbe protiv tog lica.

Član 11.

(1) Svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da bude smatran nevinim dok se na osnovu zakona krivica ne dokaže na javnom pretresu na kojem su mu obavezane sve garancije potrebne za njegovu odbranu.

(2) Niko ne smije biti osuđen za djela ili propuste koji nisu predstavljali krivično djelo po nacionalnom ili međunarodnom pravu u vrijeme kada su izvršeni. Isto tako ne smije se izricati teža kazna od one koja se mogla primjeniti u vrijeme kada je krivično djelo izvršeno.

Član 12.

Niko ne smije biti izložen proizvoljnom miješanju u privatni život, porodicu, stan ili prepisku, niti napadima na čast i ugled. Svako ima pravo na zaštitu zakona protiv ovakvog miješanja ili napada.

Član 13.

(1) Svako ima pravo na slobodu kretanja i izbora stanovanja u granicama pojedine države.

(2) Svako ima pravo da napusti svaku zemlju, uključujući i vlastitu, i da se vrati u svoju zemlju.

Član 14.

- (1) Svako ima pravo da traži i uživa u drugim zemljama utočište od proganjanja.
- (2) Na ovo se pravo niko ne može pozivati u slučaju proganjanja koja su zasnovana na običnom krivičnom djelu ili postupkom protivnom ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija.

Član 15.

- (1) Svako ima pravo na jedno državljanstvo.
- (2) Niko ne smije samovoljno biti lišen svog državljanstva niti prava da promjeni državljanstvo.

Član 16.

- (1) Punoljetni muškarci i žene, bez ikakvih ograničenja u pogledu rase, državljanstva ili vjere, imaju pravo da sklope brak i da osnuju porodicu. Oni su ravnopravni prilikom sklapanja braka, za vrijeme njegovog trajanja i prilikom njegovog razvoda.
- (2) Brak se može sklopiti samo uz slobodan i potpun pristanak lica koja stupaju u brak.
- (3) Porodica je prirodna i osnovna ćelija društva i ima pravo na zaštitu društva i države.

Član 17.

- (1) Svako ima pravo da posjeduje imovinu, sam a i u zajednici s drugima.
- (2) Niko ne smije biti lišen svoje imovine.

Član 18.

Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili ubjeđenja i slobodu da čovjek bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, manifestuje svoju vjeru ili ubjeđenje pitem nastave, vršenja kulta i obavljanja obreda.

Član 19.

Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, što obuhvata i pravo da ne bude uznemiravan zbog svoga mišljenja, kao i pravo da traži, prima i širi obavještenja i ideje bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.

Član 20.

- (1) Svako ima pravo na slobodu mirnog zbora i udruživanja.
- (2) Niko ne može biti primoran da pripada nekom udruženju.

Član 21.

- (1) Svako ima pravo da učestvuje u upravljanju javnim poslovima svoje zemlje, neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika.
- (2) Svako ima pravo da na ravnopravnoj osnovi stupa u javnu službu u svojoj zemlji.
- (3) Volja naroda je osnova državne vlasti: ova volja treba da se izražava na povremenim i slobodnim izborima, koji će se sprovesti opštim i jednakim pravom glasa, tajnim glasanjem ili odgovarajućim postupkom kojim se obezbjeđuje sloboda glasanja.

Član 22.

Svako, kao član društva, ima pravo na socijalno osiguranje i pravo da ostvaruje privredna, društvena i kulturna prava neophodna za svoje dostojanstvo i za slobodu razvoja svoje ličnosti, uz pomoć države i međunarodne saradnje, a u skladu s organizacijom i sredstvima svake države.

Član 23.

(1) Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na pravične i zadovoljavajuće uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti.

(2) Svako, bez ikakve razlike ima pravo na jednaku platu za jednaki rad.

(3) Svako ko radi ima pravo na pravednu i zadovoljavajuću naknadu koja njemu i njegovoj porodici obezbjeđuje egzistenciju koja odgovara ljudskom dostojanstvu i koja će, ako bude potrebno, biti upotpunjena drugim sredstvima socijalne zaštite.

(4) Svako ima pravo da obrazuje i da stupa u sindikate radi zaštite svojih interesa.

Član 24.

Svako ima pravo na odmor i razonodu, uključujući razumno ograničenje radnog vremena i povremeni plaćeni odmor.

Član 25.

(1) Svako ima pravo na standard života koji obezbjeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, naročito hranu, odjeću, stan i ljekarsku njegu potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usljed okolnosti nezavisnih od njegove volje.

(2) Majke i djeca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva djeca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu.

Član 26.

(1) Svako ima pravo na školovanje. Školovanje treba da bude besplatno bar u osnovnim i nižim školama. Osnovna nastava je obavezna. Tehnička i stručna nastava treba da bude svima podjednako pristupačna na osnovu njihovih sposobnosti.

(2) Školovanje treba da bude usmjereno punom razvitku ljudske ličnosti i učvršćenju poštovanja čovjekovih prava i osnovnih sloboda. Ono treba da pomaže razumijevanje, trepeljivost i prijateljstvo među svim narodima, rasnim i vjerskim grupacijama, kao i djelatnost Ujedinjenih nacija za održavanje mira-

(3) Roditelji imaju prvenstveno pravo da biraju vrstu škole za svoju djecu.

Član 27.

(1) Svako ima pravo da slobodno učestvuje u kulturnom životu zajednice, da uživa u umjetnosti i da učestvuje u naučnom napretku i u dobrobiti koja iz toga proističe.

(2) Svako ima pravo na zaštitu moralnih i materijalnih interesa koji proističu od svakog naučnog, književnog ili umjetničkog djela čiji je on tvorac.

Član 28.

Svako ima pravo na društveni i međunarodni poredak u kojem i prava i slobode objavljeni u ovoj Deklaraciji mogu biti potpuno ostvareni.

Član 29.

(1) Svako ima dužnost prema zajednici koja jedino omogućava slobodno i puno razvijanje njegove ličnosti.

(2) U vršenju svojih prava i sloboda svako može biti podvrgnut samo onim ograničenjima koja su predviđena zakonom u cilju obezbjeđenja nužnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih i u cilju zadovoljenja pravičnih zahtjeva morala javnog poretka i opšteg blagostanja u demokratskom društvu.

(3) Ova prava i slobode ni u kom slučaju ne mogu se izvršavati protivno ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija.

Član 30.

Nijedna odredba ove Deklaracije ne može se tumačiti kao pravo za ma koju državu, grupu ili lice da obavlja bilo koju djelatnost ili da vrši bilo kakvu radnju usmjerenu na poništenje prava i sloboda koji su u njoj sadržani.